

Yubileylər

Elçin Mehraliyev-70

Yazıçı... Publisist... Filoloq...

Əlizadə Əsgəri

Filologiya elmləri doktoru

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail: alizade.asgerli@gmail.com

Yazıçı, publisist, filologiya elmləri doktoru, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyi və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Mehraliyev Elçin Əli oğlu 18 may 1952-ci ildə Ağdam rayonunun Güllücə bölgəsində dünyaya gəlib.

1971-1976-cı illərdə Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində təhsil alıb. 1976-1991-ci illərdə "Azərbaycan gəncləri" qəzetində müxbir, şöbə müdiri, redaktor müavini, 1991-1992-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti Aparatında azərbaycandilli mətbuat üzrə bölmənin müdiri, Mətbuat xidməti rəhbərinin müavini, 1992-1993-cü illərdə "Yurd" jurnalı baş redaktorunun 1-ci müavini, 1993-2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisində mətbuat katibi, spikerin köməkçisi, 2001-2004-cü illərdə "Maarifçi" qəzeti və "Advokat+" jurnalının baş redaktoru vəzifələrində işləyib.

2005-ci ildən AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda çalışır. 2009-2015-ci illərdə həmin institutun Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri olub. 2015-ci ildən institutun Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsində baş elmi işçi vəzifəsində çalışır.

Elçin müəllim "Oçerklər" (Ş.Yaqubovla həmmüəllif, Gənclik, 1978), "Vətən bizim şöhrətimiz" (Gənclik, 1980), "Tələrdə yaşayır" (Oskar, 2002), "Ölməzlik" (Spektr-Poliqraf, 2005), "Doktor Akif Abdullayev" (Oskar, 2006) adlı publisistik nəşrlərin müəllifidir. O, dövrü mətbuatda yüzlərlə oçerk, müsahibə, reportaj janrlarında məqalələr dərc etdirib.

Elçin Mehraliyev tanınmış yazıçıdır. O, "Təpəl quzu" (uşaqlar üçün nağıllar, hekayələr, Gənclik, 1982), "Pərvin" (povest və hekayələr,

Gənclik, 1989), "İttiham" (roman, Yazıçı, 1991), "Hər kəs öz taleyini yaşayır" (pyeslər, hekayələr, məqalələr, Gənclik, 1998), "90-cı illər" (roman, Nurlan, 2004), "Tale döyüşü" (roman, Elm və təhsil, 2011), "Sirlə təbiət, ağıllı canlılar" (sənədli hekayələr, Ekoprint, 2020) adlı bədii kitablarını çap etdirib. Müəllifin, ümumilikdə, 19 kitabı nəşr olunub. "Yurd yeri", "Məhəbbət qocalmır", "Çörəkli adam", "Qamış", "Təqib" kimi hekayə və pyesləri uzun illər radio və televiziya ilə nümayiş etdirilib.

Elçin Mehraliyev, eyni zamanda tanınmış alimdir, filologiya elmləri doktorudur. O, "Müharibə və ədəbiyyat" (monoqrafiya, Azərənşr, 2000), "İnsana poetik, publisistik və elmi baxış" (monoqrafiya, Günəş, 2001), "Azərbaycan ədəbiyyatında Qarabağ mövzusu: ideya və sənətkarlıq məsələləri" (monoqrafiya, Nurlan, 2008), "Qarabağ folklor mühiti: uzaq keçmişimizdən bugünümə qədər" (monoqrafiya, Nurlan, 2008), "Azərbaycan nəsr və dramaturgiyasında Qarabağ mövzusu" (monoqrafiya, Nurlan, 2012), "Zaman və ədəbiyyat" (elmi məqalələr toplusu, MBM, 2009), "Multikultural mühit və ədəbiyyat (müxtəlifliyin harmoniyası: həyatda və ədəbiyyatda)", (monoqrafiya, Ekoprint, 2020) kitablarının müəllifidir.

E.Ə.Mehraliyev 2001-ci ildə "Qarabağ uğrunda mübarizə və 90-cı illərin Azərbaycan ədəbiyyatı" mövzusunda filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, 2012-ci ildə isə "Azərbaycan nəsr və dramaturgiyasında Qarabağ mövzusu" mövzusunda filologiya elmlər doktoru alimlik dərəcələri alıb. Onun həyat və yaradıcılıq fəaliyyətindən bəhs edən "Soraq kitabçası" adlı monoqrafiya da nəşr edilib (Azərənşr, 2002). Müəllif bə-

dii, publisistik və elmi yaradıcılığını hazırda davam etdirməkdədir.

O, "Qızıl qələm", "Nailiyət", "Açıq söz" mükafatları laureatıdır.

Elçin Mehraliyev Qarabağ mövzusu ilə bağlı tədqiqatlar aparıb, hekayə, povest və romanlar yazıb. 4 kitabı elmi problemlər mövzusunda: "Müharibə və ədəbiyyat", "Azərbaycan ədəbiyyatında Qarabağ mövzusu", "Qarabağ folklor mühiti" və "Zaman və ədəbiyyat".

"Müharibə və ədəbiyyat" (Qarabağ uğrunda mübarizə və 90-cı illərin Azərbaycan ədəbiyyatı/ "Bakı, Azərnaşır, 2000, 228 s.) 2000-ci ilin nəşridir. Redaktoru professor Şamil Salmanovdur. Monoqrafiyada erməni silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarına təcavüzü və xalqımızın Qarabağ uğrunda ədalətli mübarizəsinin 90-cı illər ədəbiyyatımızdakı bədii inikası problemi tədqiq edilmişdir.

Kitabın "Yaralı torpaq, ağırlı düşüncələr" hissəsi informativdir – müharibəni başlamağın nəqliyyətdə təhkiyəsində ifadəsidir. Yazının məğzi "vətən də, millət də, dövlət də torpaqdan başlanı", "torpaqsız azadlıq, xoşbəxtlik yoxdur" tezisləridir.

"Qarabağ uğrunda müharibə və Azərbaycan ədəbiyyatı" adlı giriş publisistik təhkiyədədir. E.Mehraliyev müharibənin kökləri və səbəblərini türk yox, rus mənbələri əsasında göstərmişdir. Mətn-təhkiyə üçün fakt və informasiya – xatırlatma və şərh əsas olub.

E.Mehraliyevin müəllif mətnində müharibəyə münasibətdə *poeziya və publisistika* öndə dayanıb. İlk əvvəl çağırış vətəni qorumağa, oğulları səfərbər etməyə *poeziyadan* edilmişdir. 20 Yanvar – Qətl gecəsinin mahiyyəti söz işığında açıqlanmışdır. E.Mehraliyev sözü mənalandırır – Söz qatı cinayət əməllərini ifşa edib.

Elçin Mehraliyev *Lirika və Vətən müdafiəsi-nə çağırışı* B.Vahabzadənin "Azərbaycan əsgəri", "Bu ada qurban", M.Arazın "Ayağa dur, Azərbaycan", X.Rzanın "Məftillə sarınmış yarılar", "Hara gedir bu dünya", "Məndən başlanı vətən", "Davam edir 37", "Gəlir böyük Azərbaycan", habelə Famil Mehdi, Firuzə Məmmədlinin poeziyasında izləyib.

Ağırlı, itkili mübarizəmizin vəsi – C.Novruzun "Özünü qoru, xalqım", "Daha dəhşət", "Geri torpaq almayacaq kimsə bizə", habelə

M.Araz, M.Yaqub, F.Qoca, M.İsmayıl, Ə.Salahzadə, M.Aslan, T.Abdin, S.Qaraçöpün də poeziyasında ifadə olunub.

E.Mehraliyevin izlədiyi bir ədəbi yön də *Tarixi hadisələr və epik janrlarla* bağlı olub. İ.İsmayılzadənin "Harən ağrıyır, Vətən?" poemasına daha çox diqqət yetirib: "*Biz nədən bu hala düşdük?*" Poeziyada buna cavab axtarıb. Nəticə də bundan ibarət olub: "*Qarabağdan əlini çək*". "Nə istəyir bu millət? – poetik sorğusunu da cavablandırır: "*Azərbaycan dünyanın azadlıq meydanıdır*".

Müəllif *Müharibə və nəsrimiz* bölməsində Q.Kəngərlinin "Erməni lobbisi", "Azərbaycan faciəsi", İ.Vəliyevin "Dünya susur, tarix susmur", "Qaçqınlar", "Burulğanlar içində", "Qara gündəlik" və s.əsərlərini xatırladı.

Sənədlə həkayə və povestlər bölümündə isə Sabir Əhmədlinin "Axirət sevdası", V.Babanlının "Ana intiqamı" povestini, F.Süleymanovun "Qana boyanmış Quran", "Ana gördüm gözü yaşlı", İnciləş Vəlizadənin "Qanlı yanvar", Rəşid Fəxrəlinin "Diqqət, diqqət" əsərlərini ilkin bədii mətn sıralarında göstərmişdir.

Sabir Əhmədlinin "Axirət sevdası", Anarın "Otel otağı", İ.Məlikzadənin "Məndən nigaran qalmayın", F.Mustafanın "Uçurum", "Dinozavr kölgəsi" əsərləri bir qədər geniş plandadır. Tədqiqatın informativlik yükü çəkilir.

"*Müharibə və müasir ədəbiyyatın bəzi məsələləri*" bölümündə Ə.Məmmədcanlının "Babək", A.Abbasın "Batmanqılınc", M.Orucun "Köçürülmə", M.Çəmənlinin "Xallı Gürzə" əsərləri təhlil predmeti olub.

Tədqiqatçının qənaətinə görə, *Ədəbiyyatda qəhrəmanı göstərmək amili* meyil olaraq təzahür edib. Anarın "Otel otağı"nda, Ə.Əmirlinin "Meydan" romanında cəbhə gerçəkləri yox, Qarabağı itirməkdən doğan kədər ifadə olunub. Bunlar müharibə mövzusunda yazılanlar yox, mövcud əhvali-ruhiyyəni əks etdirən əsərlər olub. Nəhid Hacıadənin isə "Qisas qiyamətə qalmaz" pyesində müharibə epizodları yox, müharibə gerçəklikləri, insanların müharibə şəraitindəki mövqeyi göstərilmişdir. Bunlarda hələ *Əsgər obrazları* yoxdur, arxa cəbhədəki kədərini ifadəsi görünür. "Yurd yerində" pyesində nəsil-lər arasındakı ziddiyyətlər önə çəkilmişdir. "Dağlı,

dünya, dağlı", "Biz kimik", "Qaçqın" əsərləri üçün emosiya əsas olub.

E.Mehraliyev dünya yalan üzərində qurulub məntiqinə qarşı bədii əsərlərin ifadə etdiyi *Dünya haqiqət üzərində, halallıq üstündə qurulub?* ideya-məzmunu arqument göstərmişdir, *Ruh hələ qırılmayıb?* məntiqini aşladır. "Biz hara gedirik" sualı ətrafında *bədii cavablandırma isə hələ yetərli deyil?* qənaətini ifadə edib.

Tədqiqatda *Türk tarixçiliyi və dövlətçiliyi* mövzusunda B.Vahabzadənin "Özümüzü kəsən qılınc" ("Göytürklər") dramı milli dövlətçiliyin qüvvələndirilməsi, müharibə qələbəsinin mənavi şərti kimi təhlil edilmişdir. Müəllifə görə, B.Vahabzadə "mənavi psixoloji mövzuları, xarakter və problemləri" uzun müddət dramaturgiyasında inikas etmişdir. "Özümüzü kəsən qılınc"da eramızın 600-cü ilində Çinin dağıtdığı Göytürk xaqanlığının *istiqlal uğrunda mübarizəsi* göstərilmişdir. Müəllif belə bir mətn məzmunu vermişdir: 1300 ildən əvvəl Mete xaqan Göytürk xaqanlığının əsasını qoyub, oğlu Çilo xan da dövlətçilik ənənələrini davam etdirir. Çilo xan ölmüş, hakimiyyətini Qara xan zəbt etmişdir. Qara xan onun oğulları Dulu xanı və Gürşad xanı da zərərsizləşdirmək planı qurur. Hakimiyyət çəkişmələrinə Çin xaqanının qızı Çilo xanın, sonra Qara xanın arvadı İçken xatun başçılıq edir. Çilo xanın varisi böyük qardaşa yox, kiçik qardaş Gürşada vəsiyyət ediləndə hakimiyyət hərisi Dulu xan qardaşına qarşı qalxır. Gürşad isə dövlətçilik uğrunda mübarizə aparır. "Nəhayət, günah və xəyanətlərini dərk edən Dulu xan babası Mete xandan, atasından qalan dövlətçilik qılıncını onu qəbul etməkdən imtina edən Gürşad xanın beş yaşlı oğluna təhvil verir" [s.201].

Alim İ.Əfəndiyevin "Hökmdar və qızı" pyesi haqqında danışıq, yaxın tariximizdən Qarabağın taleyini, mübarizə və hərəkətimizi faktoloji material əsasında səciyyələndirir. İbrahim xan faciələrimizin, siyasi hadisələrin qurbanı kimi fərdiləşdirilib. B.Vahabzadə, N.Xəzri, C.Novruz, F.Qoca, F.Mehdi, F.Sadiq, Ç.Əli-oğlu da şeirlərində "niyə biz belə olduq" siyasi-psixoloji düşüncəsinə dalıb.

Nemət Veysəllinin "Harən ağrıyır, Vətən" (1999) adlı publisistik kitabı, Saleh Bəyın "Əllər", B.Məhərrəmovun "Yarımqıç qalmış dö-

yüşü gündəliyi", "Səngərdə yazılmış sətirlər" *gündəlikləri* də vardır. Müəllif qənaətləri bu olub ki, Qarabağ mübarizəsi ədəbiyyatımıza əhəmiyyətli təsir göstərmişdir, müharibə Vətən müharibəsi kimi başa düşülmüşdür, ədəbi fikrimizin əsas ideyası-məzmunu olub. Müharibənin bədii-fəlsəfi və ümumbəşər problematikası müəyyənləşdirilib.

E.Mehraliyev tədqiq etdiyi problemi zaman keçdikcə dərinləşdirib və "*Azərbaycan ədəbiyyatında Qarabağ mövzusu: ideya və sənətkarlıq məsələləri*" adlı monoqrafiyasını çap etdirmişdir (Bakı, Nurlan, 2008, 324 s.).

*I fəsil*də mövzunun təşəkkül tarixi və inkişaf mərhələləri, yəni Qarabağla bağlı şifahi və yazılı nümunələrin təşəkkülü, Qarabağ folklor mühiti, habelə XVIII-XIX əsrlərdə və XX əsrin əvvəllərində Qarabağdakı ictimai-siyasi hadisələrin ədəbiyyatdakı əksi, sovet dönəmindəki Qarabağ və ədavətə təhrik meyilləri, ədəbiyyatımızda Qarabağ mövzusu konkret öyrənilmişdir. *II fəsil*də işğalçı erməni siyasəti və ədəbiyyatımızın təzahür xüsusiyyətləri: milli səfərbərlik ruhunun ifadəsi, faciəvi hadisələrin bədii-publisistik əksi ifadəsini tapıb. *III fəsil*də Qarabağ uğrunda ədalətli mübarizəmizin ədəbiyyatı cəbhəsində: dramlarımızın tarixiliklə müasirlik vəhdətindən, hekayə, povest və roman janrlarının bədii xüsusiyyətlərindən söz açılıb. Monoqrafiyada müəllif qənaəti belədir ki, Qarabağ mövzusunun milli ədəbiyyatımızdakı təşəkkül tarixi uzaq keçmişimizə, qədim mədəniyyətimizə aiddir. Qarabağ folklor nümunələrindən gəlib, türk milli ruhu və mənlili – milli kolorit onun ayrılmaz tərkib hissəsi olub.

E.Mehraliyev ədəbi-tarixi proses olaraq XIX əsrdən başlayaraq Qarabağ hadisələrinin tarixi mərhələlərini ayıraraq, 1905-1907, 1917-1918-ci illər sovet dövrünün nəzərə alıb, 1988-1990-cı illərin *milli-azadlıq hərəkətinin təşəkkülü və dinamikasını* izləyib, təcavüzə qarşı ədəbiyyatımızın da mübarizə əks-sədasını ifadə edib: "Qarabağ mövzusu ədəbiyyatımızda aparıcı mövqeyə çıxmış, onun ideya istiqamətini gücləndirmiş, xalqın, vətənin nicatı, ədəbiyyəti bədii fikrin mühüm amilinə yüksəlməsinə səbəb olmuşdur" [s.307]. Alim əsaslandırır ki, Qarabağ hadisələrinə müraciət *publisistika janrından* başlayıb, baş verənlər təhlil olunub, əsas xüsu-

siyyətləri qeydə alınıb. Oçerk, müsahibə, gündəlik, məktub, memuar, sənədli hekayə başlıca janrları olub.

Poeziyada milli azadlıq uğrunda mübarizə, səfərbərliyə çağırış ruhu ifadə olunub.

Hekayələrimizdə milli azadlıq uğrunda mübarizə, səfərbərliyə çağırış ruhu, *hekayələrimizdə* milli mənəviyyətə vurulmuş zərbələr, torpaq dərdi, insan məhrumiyətləri, hüquq və azadlıqlarının tapdanması ifadə olunub. *Qaçqınlıq* problemi, *yurd-yurddaş*, *etnos-xalq*, *ailə taleləri*, *iztirabları* təsvir-ifadə predmeti götürülüb.

Povest və romanlardakı dramatism, süjet xəttindəki, hadisələrdəki oxşarlar, avtobiografizm, problematika məsələləri izlənilib. *Epik poemalarda* da tarixi hadisələrin əks-sədası və janrın imkanları göstərilib, qəhrəman döyüşçülərin və düşmən obrazların təhlili verilib.

Müəllif *IV fəsil* Qarabağ mövzusunda yazılmış əsərlərin sənətkarlığına: dil və üslub, məcazlar sistemində, bədii struktur məsələləri və folklor motivlərinə həsr edib. Nəticədə, sosial, siyasi, əxlaqi, mənəvi, fəlsəfi, etik və estetik yönlü nümunələrin məğzini ümumiləşdirib.

E.Mehraliyev bu kitabında Qarabağ folklorunun tədqiq məsələsini qaldıraraq, onu özü də *“Qarabağ folklor mühiti (uzaq tarixdən bu günümüzə qədər)”* adlı monoqrafiyasında (Bakı, “Nurlan”, 2008, 228 s., redaktoru və ön sözü Ə.R.Xələfli, rəyçisi M.Qasımlıdır) yerinə yetirib. Kitabda Qarabağ folklor mühitinin regional özünəməxsusluğu, etnosun şifahi yaradıcılıq əsərləri tədqiq edilib.

Kitab giriş və 4 bölmədən ibarətdir. Müəllif *I bölmədə* Qarabağ ağız ədəbiyyatı nümunələri, folklor mühitinin təşəkkülü və formalaşması tarixini tədqiq edib (C.Hacıbəylinin Azərbaycan folkloru antologiyası, (“Qarabağ folkloru” /2000/, Qarabağın dialekti və folkloru və s.). *II bölmədə* Qarabağ folklor mühitinin regional xüsusiyyətləri öyrənilib. Bu bölmədə Qarabağ folklor yaradıcılığında regionun coğrafi mənzərəsi, fauna və florası, həyat və məişətinin spesifik xüsusiyyətləri, lirik, epik, lirik-epik nümunələri yalnız lingvistik planda yox, dil-semantika, ifadə-ləhcə xüsusiyyətləri ilə də deyil, həm də onlar arasındakı ideya-estetik əlaqə, süjet və kompozisiyada əksini tapıb. Müəllif yazır ki, “Qarabağda şifahi xalq yaradıcılığı poetik zövq

və idrakın ilk rüşeymində gedən və tədricən inkişaf edən mürəkkəb bir prosesi əks etdirib” [s.224].

Kitabda Qarabağ folklor əsərlərinin lətifə, gülməyə, elat dodaqqaçdı yaradıcılığı, zərif yumor, kəsərlə satıra janrları da işlənib, nermə-nazik bayatılara da ayrıca bölmə verilib. E.Mehraliyev qeyd edir ki, “Qarabağ bayatı yaradıcılığında ənənəvi forma və məzmun vəhdətinin qorunub saxlanması folklor mühitinin təbii-tarixi xüsusiyyətlərindən biri kimi çıxış edib” [s.154]. Bayatılarda Qarabağın dağı, aranı, yaylası, sakinlərin həyat və məişəti, köçəri, yarımköçəri və oturaq həyat tərzini ifadə olunub. Bu bayatılarda ermənilərin azərbaycanlılara qəsd və xəyanətləri də ifadəsini tapıb.

*Qarabağın dağı var,
Getmə, yolda yağı var.
Dindirməyin ağlaram,
Məndə qardaş dağı var.*

Kitabın “Ozan-aşıq diyarı, sazın hanı, sözün hanı” bölməsində Qarabağ mühitində aşılığın XVI-XVIII əsrlərdə çiçəkləndiyi dərin irfani-estetik kökləri, təriqət əsərlərinə bağlılığı, aşiq məktəbləri qeyd olunub. Sarı Aşıq, Dirili Qurbani, Aşıq Məhərrəm, Aşıq Valeh, Aşıq Abbas Tufaqanlı, Dədə Şəmşir, Aşıq Sübhan, Aşıq Pəri, Aşıq Bəsti Qarabağ aşiq mühitinin yetirmələri kimi xüsusi qeyd olunub.

Elçin Mehraliyev kitabın *III bölməsini* “Böyük Qarabağ epası və dastanlarımızda” adlandıraraq. Bu bölmədə “Kitabi Dədə Qorqud” dastanlarında əksini tapmış Qarabağ yurd yerləri və onların sakinlərinin həyat tərzindən, Dərbənd, Bərdə, Gəncə, Gürcüstan ağı, Dərəşəm, Sürməli, Göyçə, Əlinçə, Qaraçuq, Ağcaqaya, Qaradağ, Aladağ, Qazılıq dağı, digər yer-yurd adlarının Qarabağla, Qarabağ ətrafı ərazilərlə bağlılığı qeyd edilib.

“İstiqlal poeziyası” adlı fəsildə müəllif B.Vahabzadə, X.Rza, Qabil, S.Rüstəmxanlı və M.Araz, eləcə də Naxçıvan şairlərindən A.Yadigar, V.Məmmədov, A.Qurbani, Ə.Ərəfsəli, E.Yurdoğlu poeziyasını təhlil edib. *III fəsildə* (“Bədii yaradıcılıq platforması”) Mənzər Nigarlı, Bahar Bərdəli, Şövkət Hərovlı və başqalarının əsərləri təhlil predmeti götürülüb, hətta

Naxçıvan qalaları mövzusu da poeziyada izlənilib.

“Müasir Azərbaycan poeziyasında Qarabağ” monoqrafiyası 2019-cu ilin nəşri (Bakı, Ekoprint, 2019, 304 s.) olub, elmi redaktoru professor A.Rüstəmli, rəyçiləri professor N.Məmmədov və professor M.Quliyevdir. Kitab 3 fəsildən ibarətdir.

“Qarabağ mövzusunun poeziyada inikası və ədəbiyyatşünaslıqda tədqiqat istiqamətləri” adlanan *I fəsildə* Qarabağın ədəbi-tarixi aspektləri, poeziyada problemin qoyuluşu və təkamül prosesləri, 1990-cı illər poeziyasının spesifikasi öyrənilib. *II fəsil* özündə Qarabağ mövzusunda lirikani, yəni şəhidlik və humanizm məsələlərini ehtiva edib.

E.Mehraliyev “Koroğlu dövrünü – Qarabağın növrəği” məqaləsində xatırladı ki, Çənlibel və onun Koroğlusunu Qafqazla, bilavasitə Qarabağla əlaqəlidir. O, mətnlərə istinad edərək göstərib ki, Çənlibel Qarabağın Aran əhalisinin hər yay üz tutduğu Kiçik Qafqaz dağlarında, indiki Kəlbəcər yaylaqları olub. Monoqrafiyanın “Mahmud və Məryəm”, “Əsli və Kərəm” hissəsində alim dastanın ikinci adına üstünlük verib.

Tədqiqatın mətn təhkiyəsi publisitika ilə daha geniş ehtiva olunub, mətnlərin adlarında belə publisistik çağırışlar edilib. Məsələn, “Haradasan, yaman günün Nəbisi” və s. yazıda mahiyyət budur ki, ermənilərin ərazi iddiası, folklorumuzda erməniçilik ünsürlərinin olması uydurmadır. Qaçaq Nəbi də yalnız Qarabağda yox, Ermənistan, Gürcüstan, İran və Dağıstanda dinc, zəhmətkeş insanlar üçün mübarizə aparıb.

Kitabın “Qarabağa təcavüz xalqımızın maddi-mənəvi mədəniyyət abidələrinə qəsdən başlandı” adlı IV bölümündə müəllif tarixi haqiqətləri təhrif edən, dəyişən, o cümlədən Albaniya-Aran-Qarabağ tarixini saxtalaşdıranlara qarşı mövqe ifadə edib, qədim maddi mədəniyyət abidələrini məhv etdiklərini, öz adlarına çıxıdıklarını, musiqi mədəniyyətimizə şərək olduqlarını, onları erməniləşdirdiklərini klassik faktlar

əsasında şərh etməyə çalışıb. Sənətkarlığımıza böhtan atıb, milli məişətimizə şərək çıxıb, xalqlarımızı və digər folklor nümunələrimizi öz adlarına yazıb.

Elçin Mehraliyevin *“Zaman və ədəbiyyat”* kitabı 2009-cu ildə nəşr olunub. Kitabda müxtəlif dövrlərdə yaşayıb yaranan ədəbi nəsillərin yaradıcılığında bəhs edilib, müasir ədəbi proses izlənilib, Qarabağ hadisələrinin ədəbiyyatımıza təsiri aydınlaşdırılıb. Məqalələr toplusunda “Sözün bədii ləyaqəti haqqında” adlı ön söz və beş bölmə verilib, yəni I-də Qarabağ ovqatı, II-də poeziya, III-də tənqid nümunələri, IV-də ədəbi əlaqələr, V-də klassiklərimiz haqqında yazılır verilib.

Müəllif *I bölümündəki* məqalələri Qarabağa həsr edib. Azərbaycan ədəbiyyatında Qarabağ mövzusunun təşəkkül tarixi və inkişaf mərhələlərindən, bədii nəsrimizin Qarabağla bağlı durğunluğu və canlanma səbəblərinin faktoloji-publisistik mənbələrdən, təcavüz əsasında baş verən faciəvi hadisələrin sənədli bədii təəcəssümündən, Fəmil Mehdi Şeirinin səfərbərlik harayı, Elçinin “Qarabağ şikəstəsi”, Ə.Hacızadənin “Zəlzələ”, “İtin sədaqəti”, Aygün Həsənoğlunun “Səhv”, “Lənət”, Rəsatin “Qoxu”, Əlabbasın “Halal qan” hekayəsinin ideya-məzmunundan, M.Süleymanlının “Erməni adındakı hərflər”, A.Abbasın “Dolu” romanlarından, Mənzər Niyaralının 7 hekayədən ibarət “Həmin axşam” kitabından, Y.Nəğməkarın “Zal ağacı” lirik-epik poemasından bəhs edib. “Hökmən qətlə yetirməli” məqaləsində N.Nərimanovun Qarabağ vilayəti ilə bağlı Leninə etirazlarını, “Qarabağ münaqişəsi və Azərbaycan ədəbiyyatının dinc birgə yaşayışa çağırış mövqeyi” adlı məqaləsində Qarabağ mövzusunə baxışın bədii-publisistik şərhini verib...

Tanınmış ziyalı, filologiya elmləri doktoru, baş elmi işçi, hörmətli Elçin Mehraliyevi 70 illik yubileyi münasibətilə institut kollektivi adından ürəkdən təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı, yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.